ВІДГУК

рецензента Рудік Ірини Валеріївни, кандидата філологічних наук, доцента, доцента кафедри іноземних мов професійного спрямування Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, про дисертацію Софії Домбровської «Вербалізований концепт LAZY в англомовній культурі», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія галузі знань 03 Гуманітарні науки.

(Одеса, 2025)

1. Актуальність дисертаційного дослідження. Як і будь-яка інша наука, мовознавство розвивається шляхом виходу за раніше закріплені за ним межі та залучення нових понять та методик. У рамках антропологічної лінгвістики окреслено принципово новий підхід до вивчення людини, її мови та культури. Акцентування людського фактора призвело до формування таких категорій, як «концептуальна картина світу», «культурна картина світу», «мовна картина світу», «концептуальна система».

У лінгвістиці останніх десятиліть спостерігається певне зближення когнітивістики та лінгвокультурології. Когнітивні категорії залучаються до структурації розумової реальності. У цьому відношенні інтерес виявляє дисертаційне дослідження Софії Домбровської, присвячене аналізу та систематизації засобів вербалізації концепту LAZY в англійській мові.

Актуальність дослідження полягає у необхідності поглибленого дослідження певних шарів англомовної лексики. Дисертантка дивиться на лексичні та фразеологічні одиниці, що вербалізують концепт LAZY в англійській мові, крізь призму дефініційного аналізу.

2. Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних).

Об'єктом дослідження обрано номінативне поле концепту LAZY в англійській мові, а предметом – лексичні та фразеологічні одиниці, що вербалізують концепт LAZY в англійській мові. Мета дослідження полягає

аналізі та систематизації засобів вербалізації концепту LAZY в англійській мові з урахуванням культурологічного аспекту, узгоджується з окресленими завданнями та обраними методами. У структурному відношенні завдання належним чином обґрунтувані та проаналізовані у шости розділах дисертації.

Матеріалом дослідження слугували близько тисячі прикладів вживання лексичної одиниці LAZY, її синонімів та похідних, виокремлені з художньої літератури, та дані тлумачних, енциклопедичних, фразеологічних та синонімічних словників та тезаурусів англійської мови.

Наукова новизна роботи полягає у встановленні структури концепту LAZY з урахуванням основних положень когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології. Уперше встановлено вербалізацію сем негації у словникових дефініціях ядерних лексем номінативного поля концепту LAZY та їх синонімів (прикметниковий, іменниковий та дієслівний шари). Уперше розроблено класифікацію когнітивних ознак концепту LAZY, виділених на матеріалі художньої літератури. Новим є й встановлення культурологічних ознак концепту LAZY в англійській культурі.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Теоретична й практична вагомість дослідження очевидна. Внесок до когнітивної семантики та концептології поширює обсяг знань про досліджувані явища.

Практичне значення роботи визначається можливістю використання її положень і висновків у викладанні курсів лексикології англійської мови (розділи «Словниковий склад мови», «Семантична структура значення», «Словотвір»), стилістики англійської мови (розділи «Стилістика тексту», «Стилістична семасіологія»), культурології, лінгвокраїнознавства англомовних країн, а також у спецкурсах з інтерпретації тексту, лексикографії та когнітивної семантики.

4. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Обрана тема дисертації потребувала оригінального підходу, оскільки аналіз концептів на сучасному етапі розвитку когнітивної лінгвістики представлений синтезом методик, прийомів і процедур, які мають на меті інтерпретацію ментальних процесів, відображених у свідомості індивіда і вербалізованих за допомогою мовних одиниць. На першому етапі дослідження із репрезентативних лексикографічних джерел було вилучено номінативні одиниці, споріднені із ключовою лексичною одиницею-назвою концепту. На другому етапі був проведений дефініційний аналіз номінативних одиниць із метою виокремлення ключових сем. Потім ключові семи було класифікавано за їхнім смисловим потенціалом, а ядро було структуровано на ядро, медіальну зону і периферію. На останньому етапі дослідження було розроблено класифікацію когнітивних ознак концепту LAZY, виділених на матеріалі художньої літератури.

Теоретичне підґрунтя можна вважати цілком задовільним і всебічним: література обширна, представляє різні наукові школи й періоди. Перелік словників теж є докладний.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідницької теми кафедри лексикології та стилістики англійської мови факультету романо-германської філології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова «Системно-структурні і дискурсивно-когнітивні дослідження англомовної картини світу», що посилює основні напрями досліджень одеської наукової школи когнітивної лінгвістики професора Колегаєвої І.М.

5. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Апробація результатів дисертації приємно вражає: за порівняно короткий час дисертантка взяла участь у 7 поважних конференціях та опублікувала три фахові статті та одну статтю у виданні, що входить до наукометричної баз «Scopus», що свідчить про бажання дисертантки представити власне дослідження, оцінити реакцію на нього та почерпнути із супутніх наукових дискусій.

6. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Дисертацію структуровано відповідно до її мети і завдань. Усіх формальних вимог у дисертації дотримано.

Структура дисертації зручно систематизує відомості, що їх дисертантка зібрала, класифікувала та здобула у процесі дослідження. Відбувається плавний перехід від найзагальніших – термінних – означень до конкретних рис і значень. Щоправда, спостерігаємо також певний дисбаланс, коли четвертий та шостий розділи (по 62 сторінки кожний) утричі довші за другий та п'ятий розділи (16 та 20 сторінок відповідно).

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження концепту LAZY» окреслено теоретико-методологічні основи роботи.

У другому розділі «Ядро номінативного поля концепту LAZY» проведено всебічний аналіз ядра номінативного поля, яке утворено словами-репрезентантами концепту.

Третій розділ «Медіальна зона номінативного поля концепту LAZY» віддзеркалює аналіз медіальної зони прикметникового іменникового та дієслівного шарів номінативного поля концепту LAZY. Встановлено, що найбільш салієнтними за кількістю синонімів є єдина семема іменника *lazybones*, перша семема прикметника *lazy* та перша семема дієслова *to laze*.

Четвертий розділ «Вербалізація семи негації у словникових дефініціях ядерних лексем номінативного поля концепту LAZY та їх синонімів» аналізує семи негації у словникових дефініціях прикметникового іменникового та дієслівного шарів.

П'ятий розділ «Периферійна зона номінативного поля концепту LAZY» висвітлює ідіоматичні словосполучення з прикметниками *lazy* та *passive*, а також ідіоматичні словосполучення, які вербалізують значення концепту LAZY.

У шостому розділі «Вербалізація концепту LAZY у англомовній художній літературі» у сучасних англомовних художніх творах аналізуються семеми концепту LAZY (прикметниковий, дієслівний та іменниковий шари).

У Висновках наведено результати дисертаційного дослідження, окреслено перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.

7. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. У тексті дисертації відсутні порушення академічної доброчесності.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Попри незаперечну наукову цінність рецензованої дисертації, окремі моменти потребують уточнення. По-перше, виникає питання, чому назва дисертаційної роботи концепт LAZY, а не LAZINESS, хоча загальною тенденцією є використовувати саме іменник як назву концепту? По-друге, чим обґрунтована негативна конотація концепту LAZY у художній літературі?

Висловлені міркування не знижують високої оцінки проведеної роботи та одержаних результатів.

9. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей.

Загалом у дисертації представлено оригінальний комплексний аналіз вербалізації концепту LAZY в англомовній культурі, що є вагомим внеском у структурну семантику, когнітивну семантику, концептологію.

10. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам.

Враховуючи зазначене вище, вважаю, що дисертація Софії Домбровської «Вербалізований концепт LAZY в англомовній культурі» є цілісним науковим дослідженням, що свідчить про становлення науковця з належною теоретико-методологічною підготовкою, здатною представляти й інтерпретувати складні мовні явища, презентувати власну дослідницьку

діяльність у кваліфікаційній роботі відповідно до вимог пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №431 від 21.03.22р.), а її авторка, Софія Домбровська, заслуговує надання ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
професійного спрямування
Одеського національного
університету імені І.І. Мечникова Рудік І. В.

Особистий підпис І. Рудік

ЗАСВІДЧУЮ

ВІДДІЛ КАДРІВ